

Sygn. akt I ACa 89/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSO del. Wojciech Żukowski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank S.A. we W.

przeciwko M. M., B. M. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej B. M. (1)

od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 5 stycznia 2018 r. sygn. akt I C 1054/16

1. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że określa go jako częściowy, a także w ten sposób, że nadaje mu treść:

„utrzymuje w mocy w całości, w stosunku do pozwanej B. M. (1), wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 20.01.2017r. sygn. akt I C 1054/16”;

2. oddala apelację;

3. odstępuje od obciążenia pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Jerzy Bess SSA Paweł Rygiel SSO (del.)Wojciech Żukowski

sygn. akt I ACa 89/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 17 września 2018 r.

Zaskarżonym wyrokiem częściowym Sąd Okręgowy

- zasądził od pozwanej B. M. (1) na rzecz strony powodowej (...) Bank S.A. we W. kwotę 445.766,28 zł wraz z odsetkami za opóźnienie od kwoty 424.119,67 zł za okres od 17 października 2016 r. do dnia zapłaty według stopy procentowej stanowiącej czterokrotność obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP, nie wyższymi niż dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie oraz

- zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 35.941 zł tytułem kosztów postępowania.

Sąd I instancji ustalił, że pozwana wraz z M. M. zawarli z powodowym bankiem, w dniu 24 marca 2011 r., umowę kredytu hipotecznego nr (...), na podstawie której bank udzielił im kredytu hipotecznego w kwocie 456.968.00 zł. Umowę zawarto na warunkach w niej określonych oraz w „Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A.”. Jak wynika z § (...) prawną formą zabezpieczenia spłaty ww. kredytu jest hipoteka łączna umowna do kwoty 913.936,00 zł na nieruchomości położonej T., na ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy wT.VI Wydział Ksiąg Wieczystych oraz na lokalu niemieszkalnym, położonym w T., przy ul. (...)/GARAŻ Nr (...), dla której Sąd Rejonowy wT.VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr(...)

Zgodnie z §(...) pkt (...) umowy kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, składającej się ze stałej w okresie kredytowania marży Banku oraz aktualnej w danym kwartale Stopy bazowej. Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia przez strony umowy wynosiło 5,80 % i było to oprocentowanie nominalne (§ (...) pkt (...)). Ustalono, że odsetki od kredytu naliczane od kwoty rzeczywistego zadłużenia, płatne są w okresach miesięcznych, do 10 dnia każdego miesiąca. Od zadłużenia przeterminowanego z tytułu kapitału Bank pobierać miał, od dnia następnego po dniu, w którym upłynął termin płatności do dnia poprzedzającego dzień spłaty włącznie, bez odrębnego wzywania do zapłaty, odsetki karne. Odsetki od zadłużenia przeterminowanego naliczane miały być według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej czterokrotność obowiązującej stopu kredytu lombardowego NBP, który na dzień zawarcia między stronami umowy kredytu hipotecznego wynosił 21% w stosunku rocznym (§ (...) pkt (...)).

W § (...) pkt(...)umowy strony postanowiły, że niespłacenie przez kredytobiorcę raty spłaty w terminach przewidzianych w treści umowy albo spłacenie jej w niepełnej wysokości powoduje uznanie niespłaconej należności za zadłużenie przeterminowane, od którego Bank pobiera, bez odrębnego wezwania, odsetki karne w wysokości wskazanej w § (...) pkt (...)

Umowa stron była następnie aneksowana i na mocy aneksu z dnia 31 marca 2011 r., do § (...) pkt(...) umowy kredytu hipotecznego dodano ustęp (...), zgodnie z którym pozwani przystąpili do grupowego ubezpieczenia nieruchomości w T.U. wraz ze wskazaniem Banku jako uposażonego (uprawnionego) z tytułu umowy ubezpieczenia i cesją praw lub dostarczanie Bankowi oryginału umowy/polisy indywidualnego ubezpieczenia nieruchomości u innego ubezpieczyciela, wraz z dowodem opłacenia składki oraz ze wskazaniem Banku jako podmiotu uposażonego (uprawnionego) z tytułu umowy ubezpieczenia i Cesją praw, a także wraz z przyjęciem cesji do wiadomości i stosowania przez inne T.U. – na druku Banku w terminie do 30 dni po uruchomieniu kredytu. Pozostałe warunki umowy pozostały bez zmian.

Zgodnie z umową, w przypadku niewykonania przez Kredytobiorcę zobowiązań wynikających z umowy Bank mógł podjąć działania windykacyjne, natomiast z mocy § (...) pkt(...) powodowi przysługiwało prawo wypowiedzenia umowy w przypadku braku spłat pełnych rat kredytu za co najmniej trzy okresy płatności i nieuregulowania zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania Banku do zapłaty zaległych rat.

Sąd ustalił także, że z uwagi na to, iż pozwani B. M. (2) oraz M. M. nie uregulowali zaległości wynikających z umowy kredytu, bank wypowiedział umowę. Na dzień 9 marca 2016 r. zadłużenie pozwanych wynosiło 7,229, 87 zł. Z kolei na dzień 7 kwietnia 2016 roku zadłużenie wynosiło 7.698,72 zł.

W dniu 5 lipca 2016 r., podczas rozmowy telefonicznej przedstawiciela(...)Banku z pozwaną, strony zawarły porozumienie w przedmiocie wypowiedzianej Umowy Kredytu hipotecznego. Ustalono: dokonanie wpłaty w

wysokości 5.000 zł do dnia 31 lipca 2016 r., dokonanie wpłaty w wysokości 2.000 zł do dnia 31 sierpnia 2016 r. i dokonanie wpłaty w wysokości 3.000 zł do dnia 30 września 2016 r., a w przypadku konieczności wydłużenia terminu obowiązywania ugody do końca października 2016 r., pozwani dokonają dodatkowej wpłaty 3.000 zł z terminem płatności do dnia 31 października 2016 r. Ustalono także, że pozwani dostarczą stronie powodowej do dnia 30 września 2006 r. niezbędne dokumenty dla zawarcia ugody.

Na dzień 5 lipca 2016 r. saldo zadłużenia pozwanych wynosiło 433.714,76 zł., a na kwotę tą składały się: kwota 424.119,67 zł tytułem kapitału, kwota 5.816,69 zł tytułem odsetek umownych, kwota 3.245,08 z tytułem odsetek karnych oraz zaległe składki ubezpieczeniowe w wysokości 533,32 zł.

Pozwani nie wywiązali się z warunków tego porozumienia, co spowodowało wystąpienie strony powodowej na drogę postępowania sądowego.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał zgłoszone roszczenie o zapłatę z tytułu zwrotu wypłacone świadczenia z umowy kredytu hipotecznego za uzasadnione, jako znajdujące oparcie w treści art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1988) oraz w postanowieniach umowy. Sąd podkreślił, że w sprawie nie był kwestionowany fakt zawarcia umowy, a zgromadzony materiał dowodowy pozwolił ustalić, że pozwani nie wywiązali się z ciążącego na nich obowiązku terminowej spłaty kwoty kredytu wraz z odsetkami umownymi, co z kolei dało stronie powodowej uprawnienie do wypowiedzenia umowy i postawienia wszystkich należności z umowy w stan natychmiastowej wymagalności. Wskazał, że zadłużenie kredytobiorców na dzień 17 października 2016 r wynosiło 445.766,28zł, na które składał się: kapitał w kwocie 424.119,67 zł, odsetki umowne w wysokości 5.816,69 zł naliczane od dnia 10 września 2015 r. do dnia 7 czerwca 2016 r. włącznie, odsetki karne w wysokości 15.296,60 zł naliczane od dnia 13 października 2015 r. do dnia 16 października 2016 r. oraz zaległe opłaty z tytułu kosztów ubezpieczeń w wysokości 533, 32 zł.

Za niezasadny Sąd uznał zarzut pozwanej, kwestionujący zaległość z tytułu opłat kosztów ubezpieczeń. Nietrafny bowiem okazał się argument, że ochroną ubezpieczeniową objęty był jedynie jej mąż. Sąd podkreślił, że kredytobiorcy tj. B. M. (1) oraz M. M. wspólnie zaciągnęli kredyt hipoteczny, a w związku z tym zobowiązanie to ma charakter zobowiązania solidarnego. Powyższe zaś prowadzi do wniosku, że nawet jeżeli ubezpieczenie wynikające z treści zawartej przez strony umowy kredytu obejmowało tylko męża pozwanej, to okoliczność ta nie zmienia faktu, iż pozwana ponosi wspólnie z mężem solidarną odpowiedzialność za zaciągnięte zobowiązanie i skutkuje tym, że każdy z kredytobiorców jest zobowiązany do ponoszenia kosztów należnych Bankowi z tytułu zabezpieczeń, w tym kosztów ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia od ryzyka całkowitej niezdolności do pracy lub trwałego inwalidztwa.

Nietrafny okazał się także zarzut kwestionujący zasadność naliczenia przez Bank odsetek według zmiennej stopy procentowej. Zgodnie z §(...)pkt (...) umowy kredytu hipotecznego, kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, składającej się ze stałej w okresie kredytowania marży Banku oraz aktualnej w danym kwartale stopy bazowej, która ustalana jest 25 dnia ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału kalendarzowego i obowiązuje na kwartał następny na podstawie notowań WIBOR. Powyższe zaś prowadzi do wniosku, że skoro kredyt nie był oprocentowany według stałej stopy procentowej, to nie można podzielić zarzutu pozwanej, że Bank powinien naliczać przez cały okres kredytowania od pozwanej od należności niewymagalnych oprocentowanie w wysokości 5,96%.

Wreszcie Sąd wskazał na bezzasadność zarzutu pozwanej w zakresie umocowania K. Ś. do podpisywania wyciągów z ksiąg rachunkowych Banku. Z pełnomocnictwa wprost wynika, że wbrew temu co twierdzi pozwana, K. Ś. umocowany był między innymi do podpisywania wyciągów bankowych (...) Banku (punkt (...) pełnomocnictwa).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., a o kosztach procesu – na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniosła pozwana B. M. (1), zarzucając:

- brak rozpatrzenia przez Sąd I instancji jej wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu;

- brak rozpatrzenia przez Sąd I instancji jej wniosku o przesunięcie terminu rozprawy z uwagi na brak możliwości stawienia się pozwanej na posiedzeniu sądu ze względu na rozwód choroby nowotworowej;

- brak wzięcia pod uwagę zasad współżycia społecznego i zasądzenie całkowitej kwoty, a dodatkowo obciążenie pozwanej wszystkimi kosztami postępowania.

Nadto apelująca podtrzymała zarzuty dotyczące braku umocowania K. Ś. do podpisywania ksiąg rachunkowych banku, zasadności naliczenia odsetek według zmiennej stopy procentowej oraz istnienia jej zobowiązania z tytułu opłaty polisy ubezpieczeniowej.

Pozwana wniosła o uchylenie wyroku, oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

W toku postępowania apelacyjnego ustanowiony przez pozwaną pełnomocnik oświadczył, że popiera zarzuty apelującej, za wyjątkiem kwestii związanej z opłatą z tytułu ubezpieczenia.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanej nie może odnieść zamierzonego skutku.

Nie jest zasadny zarzut apelującej dotyczący nieuwzględnienia jej wniosku o odroczenie rozprawy, na której zapadł zaskarżony wyrok. Istotnie, przed terminem rozprawy wyznaczonej na dzień 5 września 2017 r. pozwana złożyła pismo, w którym wniosła o odroczenie rozprawy z uwagi na pogorszenie jej stanu zdrowia. W piśmie tym zawarła także wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Sąd I instancji przeoczył ten wniosek, nie podejmując na rozprawie jakiegokolwiek decyzji w jego przedmiocie. Tym niemniej wniosek nie był uzasadniony. Zgodnie z art. 214 § 1 k.p.c. rozprawa ulega odroczeniu m.in. wówczas, gdy sąd stwierdzi, że nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną, znaną sądowi przeszkodą. Taką przeszkodę stanowi m.in. choroba strony. Tym niemniej z art. 214¹ k.p.c. wynika, że usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby wymaga przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie sądu, wystawionego przez lekarza sądowego. Tymczasem B. M. (1), domagając się odroczenia rozprawy i powołując się na swój stan zdrowia nie wykazała w jakikolwiek sposób, że jej z tego powodu niemożliwie jest jej stawiennictwo na wyznaczonym posiedzeniu sądu, a w szczególności nie przedstawiła zaświadczenia od lekarza sądowego. W tych warunkach jej wniosek był oczywiście nieuzasadniony.

Trafnie wskazuje apelująca, że sąd wydał zaskarżony wyrok bez rozpoznania jej wniosku o wyznaczenie dla niej pełnomocnika z urzędu. Odnotować przy tym należy, że jej wniosek w tym przedmiocie został przez Sąd I instancji oddalony w późniejszym terminie (postanowieniem z dnia 4 grudnia 2017 r. – k.246), a pozwana nie zaskarżyła tej decyzji procesowej sądu. Tym samym zarzut pozwanej nie jest trafny. Po pierwsze, zgodnie z art. 124 § 1 zd. 1 k.p.c., co do zasady, zgłoszenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Tym samym Sąd Okręgowy był władny do wydania w sprawie wyroku pomimo zgłoszenia przez pozwaną stosownego wniosku. Po drugie, wniosek ten został następnie prawomocnie oddalony, a pozwana nie kwestionowała decyzji Sądu w tym zakresie. Tym samym nie sposób uznać, że nie wstrzymanie biegu toczącego się postępowania przy braku rozpoznania wniosku o ustanowienie pełnomocnika, naruszyło prawa procesowe pozwanej. W szczególności, że pozwana nie wykorzystała środków prawnych dla zakwestionowania tej decyzji procesowej sądu. Po trzecie, w postępowaniu apelacyjnym B. M. (1) ustanowiła pełnomocnika z wyboru, który miał możliwość podniesienia wszelkich zarzutów, udzielając pozwanej pomocy prawnej.

Ustalenia dokonane w pierwszej instancji Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Ustalenia te znajdują oparcie we wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodach, a ich ocena mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c. W istocie apelująca nie kwestionuje przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia faktów, koncentrując się na

zakwestionowaniu wybranych elementów oceny prawnej oraz na okolicznościach związanych z zasadami współżycia społecznego.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumentację prawną Sądu I instancji, nie znajdując podstaw do jej powielania. W szczególności nie budzi zastrzeżeń ocena, że K. Ś. był należycie umocowany do podpisywania ksiąg rachunkowych banku, co wprost wynika z treści przedłożonego przez stronę powodową pełnomocnictwa (.k. 9). Podobnie, zgodzić się należy się z wywodami Sądu Okręgowego dotyczącymi zasadności dochodzenia przez bank – zgodnie z umową - odsetek według zmiennej stopy procentowej.

W toku postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny podjął natomiast czynności w związku z twierdzeniami pozwanej co do jej sytuacji zdrowotnej i życiowej, a to ze względu na argumentację odwołującą się do zasad współżycia społecznego. W szczególności, w ocenie Sądu, okoliczności te mogły mieć znaczenie dla rozważenia zastosowania w sprawie art. 320 k.p.c., zgodnie z którym, w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. W tym celu Sąd zobowiązał pełnomocnika pozwanej do przedłożenia dokumentów i innych środków dowodowych, które uzasadniać będą podniesione twierdzenia co do sytuacji zdrowotnej, osobistej i majątkowej pozwanej, jak też Sąd dopuścił dowód z przesłuchania pozwanej, zobowiązując ją do osobistego stawiennictwa pod rygorem pominięcia tego dowodu.

W wykonaniu nałożonego obowiązku pozwana ograniczyła się do przedłożenia pisma procesowego, w którym powtórzyła wszelkie twierdzenia dotyczące jej stanu chorobowego oraz chorób jej dzieci, a do pisma dołączyła plik dokumentów. Z dokumentów tych nie wynika jednak w sposób niebudzący wątpliwości aktualny stan zdrowia pozwanej. Wśród nich znajdują się m.in. wyniki badań, wymagające dopiero wiedzy specjalnej dla oceny ich znaczenia i zdiagnozowania sytuacji zdrowotnej B. M. (1). Nadto z dokumentów wynikają okoliczności dotyczące leczenia dzieci na wskazywane w nich schorzenia. Tym niemniej nie sposób na ich podstawie jednoznacznie ustalić aktualnego stanu rzeczy. Nadto pozwana nie stawiała się na wyznaczony termin rozprawy, w związku z czym zachodziły podstawy do pominięcia dowodu z jej przesłuchania.

Bierna postawa pozwanej, pomimo reprezentowania jej przez zawodowego pełnomocnika, uniemożliwiła przeprowadzenia dowodów we wskazanym wyżej kierunku, a w konsekwencji – poczynienia ustaleń faktycznych istotnych dla oceny, czy w sprawie zachodzą po stronie pozwanej szczególne okoliczności uzasadniające rozłożenia zasądanego świadczenia na raty. W oczywisty także sposób apelująca nie wykazała okoliczności uzasadniających zastosowanie w sprawie art. 5 k.c.

W tym stanie rzeczy apelacja pozwanej nie mogła odnieść skutku.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny dostrzegł konieczność sprostowania zaskarżonego wyroku. W sprawie Sąd Okręgowy wydał w dniu 20 stycznia 2017 r. wyrok zaoczny uwzględniający powództwo w stosunku do obojga pozwanych, a zaskarżony wyrok został wydany na skutek sprzeciwu B. M. (1) od tego wyroku. Tym samym Sąd I instancji nie był władny do powtórzenia sentencji z wyroku zaocznego w wyroku częściowym, winien natomiast orzec w sposób wynikający z art. 347 k.p.c. Przyjmując, że sposób wyrzeczenia był wynikiem oczywistej omyłki, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 350 k.p.c., orzekł jak w pkt 1 sentencji.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację pozwanej oddalił. Rozliczając koszty postępowania apelacyjnego Sąd uznał za uzasadnione zastosowanie w sprawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Pomimo tego, że pozwana nie wykazała okoliczności uzasadniających zastosowanie w sprawie art. 5 k.c. czy też art. 320 k.p.c., to jednak z dołączonej przez nią dokumentacji wynika, że znajduje się ona w trudnej sytuacji życiowej. To – zdaniem Sądu Apelacyjnego – uzasadnia przyjęcie, że zachodzi wyjątkowy wypadek dla odstąpienia od obciążenia pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Jerzy Bess SSA Paweł Rygiel SS) (del) Wojciech Żukowski